

Ústřední knihovna VŠB-TU Ostrava

Zpráva o činnosti za rok 2012

Doplňování knihovního fondu

Knihovní fond ÚK byl v souladu s rámcovým plánem akvizice doplňován převážně koupi z prostředků přidělených ÚK nebo z dalších zdrojů pracovišť univerzity, především z grantů. Přírůstek knihovního fondu činil v roce 2012 celkem **10357** knihovních jednotek (dále jen kn. j.). Knihovní fond ÚK obsahoval k 31. 12. 2012 celkem **382503** kn. j.

Formou předplatného byl zajištěn přístup k tradičním papírovým verzím časopisů pro zpřístupnění ve studovnách ÚK. V roce 2012 ÚK předplácela **450 titulů časopisů**, z toho **20 titulů** bylo přístupno výhradně elektronicky (z toho 19 zahraničních titulů). ÚK zajišťovala předplatné dalších exemplářů novin a časopisů také pro další pracoviště univerzity; počet exemplářů: **747**.

Dostupnost elektronických informačních zdrojů

Vedle tradičních tištěných informačních zdrojů, které jsou, především v oblasti knižních publikací, stále hlavní složkou informačního zabezpečení pedagogické a výzkumně-vývojové činnosti univerzity, se v roce 2012 výrazně zvýšil rozsah zpřístupňovaných e-zdrojů. Elektronické informační zdroje byly uživatelům dostupné na základě licenčních smluv s producenty a distributory ve webovém rozhraní. Nabídka elektronických informačních zdrojů byla pro uživatele zabezpečena prostřednictvím sekundárních informačních zdrojů, bibliografických a citačních databází, rovněž bibliografickými bázemi dat s plnými texty.

Elektronické knihy

V roce 2012 byly celkem bylo uživatelům přístupny **884 e-knihy** nakladatelství **Wiley** (619)¹ a **Elsevier** (265)²; v rámci SpringerLink byly přístupné i e-knihy z několika knižních edicí, např. z oblasti matematiky a informatiky.

Bibliografické báze dat

V roce 2012 měli uživatelé z VŠB-TUO zajištěn přístup ke dvěma multioborovým bibliografickým a citačním databázím:

- **Web of Science**³ (Science Citation Index Expanded, Social Sciences Citation Index, Arts and Humanities Citation Index a Conference Proceedings Citation Index) společnosti **Thomson Reuters** v rozhraní Web of Knowledge společně s informačním zdrojem pro hodnocení časopisů **Journal Citation Reports**;
- **Scopus**⁴, jejímž producentem je nakladatelství **Elsevier**.

Dalšími bibliografickými bázemi dat dostupnými v roce 2012 byly databáze s plnými texty od společnosti **EBSCO**⁵ (Academic Search Complete a Business Source Complete) a báze dat

¹ <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/e-knihy-wiley.htm>

² <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/science-direct-eknihy.htm>

³ <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/wok.htm>

⁴ <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/scopus.htm>

⁵ <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/ebsco.htm>

EconLit with full text (plné texty článků z více než 560 časopisů z oblasti ekonomiky a financí), jejímž producentem je American Economic Association (zpřístupněna je verze společnosti EBSCO).

Elektronické verze časopisů

V roce 2012 byly uživatelům dostupné elektronické časopisy společností Emerald, Elsevier, Springer a Wiley:

- **Elsevier ScienceDirect**⁶ – přístup k titulům v rozsahu tzv. Freedom Collection;
- **Emerald**⁷ (219 titulů časopisů);
- **SpringerLink**⁸ – přístup k plným textům elektronických verzí většiny z 2 700 titulů časopisů;
- **Wiley Online Library**⁹ – přístup k plným textům 890 časopisů.

Digitální knihovny

V roce 2012 byly přístupné tyto digitální knihovny:

- **ACM Digital Library**¹⁰ – přístup k plným textům časopiseckých článků z časopisů ACM, sborníkům z akcí ACM a dalším plnotextovým zdrojům;
- **IEEE/IET Electronic Library (IEL)** v rozhraní **IEEE Xplore**¹¹ – přístup k více než 3 milionům plnotextových dokumentů z produkce vědeckých společností IEEE a IET (články z časopisů, sborníků z konferencí a normy IEEE);
- **OECD iLibrary**¹² – informační zdroje (knihy, časopisy, ročenky, pracovní materiály aj.) a statistické databáze OECD.

V roce 2012 byly uživatelům ÚK zpřístupňovány normy ČSN ve formátu PDF prostřednictvím služby **ČSN online** na dvou pracovních stanicích ve studovně.

Zabezpečení knihovnicko-informačních služeb

ÚK poskytuje uživatelům širokou nabídku knihovnicko-informačních služeb, od tradičních služeb výpůjčních až po služby elektronické. Největší objem služeb představují výpůjční služby absenční založené na výpůjčkách knih z fondu ÚK.

K 31. 12. 2012 bylo v ÚK zaregistrováno, buď nově, nebo si k danému datu prodloužilo platnost registrace, celkem **9917** uživatelů (z toho uživatelé v kategorii veřejnost: 450). V databázi uživatelů bylo v souladu s Knihovním a výpůjčním řádem k 31. 12. 2012 registrováno celkem 17918 uživatelů.

Počet výpůjček činil za rok 2012 celkem **191202** kn. j. (první výpůjčky: 90933, prodloužení výpůjček: 100269).

⁶ <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/science-direct.htm>

⁷ <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/emerald.htm>

⁸ <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/springer.htm>

⁹ <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/wiley-casopisy.htm>

¹⁰ <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/acmdl.htm>

¹¹ <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/ieeexplore.htm>

¹² <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/oecd.htm>

Výpůjční služby z vlastních fondů knihovny byly doplňovány **meziknihovní výpůjční službou** (MVS). Uživatelé podali v roce 2012 celkem **1573** požadavků na získání knih a článků prostřednictvím MVS. Realizováno bylo celkem **1654**¹³ požadavků, buď formou výpůjčky originálního dokumentu (443), nebo poskytnutím kopie (tištěné kopie: 354, elektronické kopie: 857). Oproti předchozím rokům pokračuje pokles rozsahu této služby, což je důsledkem podstatně širší nabídky elektronických plnotextových zdrojů (časopisů, plnotextových bází dat apod.), tak také v případě knih preferováním nákupu do fondu ÚK oproti půjčování z jiných knihoven. Z fondu ÚK bylo v rámci MVS vyřízeno výpůjčkou originálu nebo poskytnutím kopie dokumentů celkem **696 požadavků** jiných knihoven (zde se naopak projevuje nárůst). Celkový počet požadavků: 751 (část žádostí byla postoupena k vyřízení jiné knihovně, příp. vrácena žádající knihovně, neboť požadované dokumenty nebyly ve fondu ÚK).

V únoru 2012 bylo otevřeno pracoviště ÚK na Fakultě stavební VŠB-TUO¹⁴.

Elektronické služby pro VŠ

Informační služby

Tradiční knihovnicko-informační služby byly podporovány elektronickými službami, jak již zmíněným zpřístupněním elektronických informačních zdrojů, tak také informacemi poskytovanými uživatelům na **webových stránkách ÚK**¹⁵, informacemi na **blogu E-zdroje**¹⁶ a v rámci sociální sítě **Facebook**¹⁷.

Databáze budované v ÚK:

- knihy a časopisy: online katalog,
- katalog (tištěných) norem ČSN ve fondu ÚK¹⁸,
- vysokoškolské kvalifikační práce VŠB-TUO aj.: repozitář DSpace.

V **online katalogu ÚK**¹⁹ bylo k 31. 12. 2012 registrováno **213359** kn. j. (tj. výtisků) z knižního fondu (117460 titulů monografií) a **4472** tituly časopisů.

Online **katalog norem ČSN**²⁰ ve fondu ÚK obsahoval k 31. 12. 2012 celkem **12598** záznamů.

Vysokoškolské kvalifikační práce (VŠKP) VŠB-TUO (bakalářské, diplomové, disertační a habilitační práce) byly v roce 2012 zpracovávány a zpřístupňovány s využitím systému **DSpace**²¹. Do ÚK bylo předáno v tradiční papírové verzi celkem **3214** těchto prací. Základním způsobem

¹³ vyšší počet vyřízených než podaných požadavků je způsoben tím, že v daném roce jsou vždy na počátku roku vyřizovány požadavky ze závěru předchozího roku

¹⁴ <http://knihovna.vsb.cz/sluzby/sluzby-fast.htm>

¹⁵ <http://knihovna.vsb.cz/>

¹⁶ <http://e-zdroje.vsb.cz/>

¹⁷ <http://www.facebook.com/knihovnavsb>

¹⁸ katalog slouží uživatelům, avšak není doplňován, neboť normy ČSN v papírové podobě již do fondu ÚK nejsou doplňovány

¹⁹ <http://tinweb.vsb.cz/>

²⁰ <http://knihovna.vsb.cz/normy/>

²¹ <http://dspace.vsb.cz/>

zpřístupnění VŠKP byly v roce 2012 elektronické verze importované do DSpace ze systému Edison. Databáze VŠKP v systému DSpace obsahovala k 31. 12. 2012 metadatové záznamy **55564** VŠKP obhájených na VŠB-TUO, které byly předány do ÚK, včetně prací ve formátu PDF.

Kolekce **Sborník vědeckých prací Vysoké školy báňské-Technické univerzity Ostrava**²² budovaná rovněž s využitím systému DSpace obsahovala k 31. 12. 2012 bibliografické záznamy článků (celkem 4628) ze všech řad Sborníku vědeckých prací VŠB-TUO, zčásti včetně naskenovaných plných textů přístupných oprávněným uživatelům z VŠB-TUO. Kolekce **Periodika vydávaná na VŠB-TUO**²³ obsahovala k výše uvedenému datu celkem 1388 článků, z toho 210 otevřeně přístupných).

V rámci DSpace byla v roce 2012 doplňována o nové záznamy také kolekce registrující **publikační činnost akademických pracovníků VŠB-TUO**²⁴ v tzv. impaktovaných časopisech za období 1990 až 2012 se záznamy publikací registrovaných ve Web of Science, která obsahovala k 31. 12. 2012 celkem **1516** záznamů.

Kolekce zahrnující **elektronické časopisy vydávané na VŠB-TUO**²⁵, která je sklízena evropským portálem DRIVER²⁶, obsahovala k 31. 12. 2012 celkem **1105** plných textů článků.

Pracovníci – kvalifikační struktura

K 31. 12. 2012 v ÚK pracovalo **29** pracovníků (přepočtený počet: **27,2**). Z toho bylo 13 pracovníků s vysokoškolským vzděláním (8 s knihovnickým vzděláním) a 15 pracovníků se středoškolským vzděláním (8 se vzděláním knihovnickým).

Další aktivity

V roce 2012 proběhly negociace a zahájení projektu OP VaVpI, reg. č. CZ.1.05/3.2.00/12.0226, s názvem **Informační infrastruktura výzkumu pro techniku (INFO4TECH)** v rámci Výzvy 4.3, který je zaměřen na pořízení a zabezpečení klíčových elektronických informačních zdrojů (EIZ) pro technické obory na univerzitách ve způsobilých regionech (VŠB-TUO, UTB, UPardubice, TUL, VUT, MU, ZČU, UHK) a na modernizaci infrastruktury na podporu knihovnicko-informačních služeb na VŠB-TUO. Jako partner se ÚK zapojila do dalších projektů v rámci této výzvy, jejichž řešiteli jsou Univerzita Pardubice, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně a Západočeská univerzita v Plzni.

V roce 2012 se ÚK podílela na řešení tříletého projektu (2009–2012) projektu 7. RP Evropské komise **OpenAIRE**²⁷ (Open Access Infrastructure for Research in Europe) a na řešení projektu **OpenAIREplus**, 2nd Generation of Open Access Infrastructure for Research in Europe; grant agreement number: 283595.

²² <http://dspace.vsb.cz/handle/10084/14242>

²³ <http://dspace.vsb.cz/handle/10084/83532>

²⁴ <http://dspace.vsb.cz/handle/10084/56138>

²⁵ <http://dspace.vsb.cz/handle/10084/83532>

²⁶ <http://search.driver.research-infrastructures.eu/>

²⁷ <http://www.openaire.eu/cs>

Ředitelka ÚK působila v roce 2012 jako místopředsedkyně výkonného výboru **Asociace knihoven vysokých škol ČR**²⁸ (AKVŠ ČR), jejímž je VŠB-TUO členem. Pracovníci ÚK se podíleli aktivně na přípravě seminářů pořádaných AKVŠ ČR i na jejich dalších aktivitách, viz např. konference **Bibliotheca academica 2012**²⁹.

V roce 2012 byla ÚK organizátorem **5. setkání českých uživatelů systému DSpace**, které se konalo na VŠB-TUO ve dnech 16. a 17. 5. 2012 pod názvem **Prosazování politiky otevřeného přístupu**³⁰. Pracovníci ÚK se rovněž aktivně zapojili do mezinárodní propagační akce **Open Access Week 2012**³¹ (viz rovněž příspěvek v časopise Ikaros³²).

ÚK byla v roce kolektivním členem evropské organizace **LIBER**³³ (Ligue des Bibliothèques Européennes de Recherche).

Tabulka

Přírůstek knihovního fondu za rok 2012	10357
– z toho knihy	6660
– z toho časopisy	483
– z toho ostatní dokumenty	3214
Knihovní fond celkem k 31. 12. 2012	382503
Počet odebíraných titulů periodik v roce 2012	450
– fyzicky	430
– elektronicky	20
Otevírací doba za týden (fyzicky)	46
Počet svazků ve volném výběru k 31. 12. 2012	109787
Počet absenčních výpůjček za rok 2012	191202
Počet uživatelů k 31. 12. 2012	9917
– v tom v kategorii veřejnost	450
Počet návštěv uživatelů v prostorách knihovny za rok 2012	79450
Počet míst ve studovnách	229
– z toho s přímým připojením do sítě univerzity	89
– z toho s možností WIFI připojení	140
Počet PC k dispozici uživatelům	100
– z toho s přístupem pouze do sítě univerzity	10
– z toho s přístupem na Internet	90

Zpracovala: Mgr. Daniela Tkačiková, 23. 2. 2013

²⁸ <http://www.akvs.cz/>

²⁹ <http://www.akvs.cz/aktivity/ba-2012/index.html>

³⁰ <http://www.akvs.cz/aktivity/2012-seminar-dspace.html>

³¹ <http://knihovna.vsb.cz/open-access/open-access-week-2012.htm>

³² <http://www.ikaros.cz/node/7816>

³³ <http://www.libereurope.eu/>